

SAK 23/2023

REGULERING AV FISKET ETTER TOBIS I 2024

1. SAMMENDRAG

Tobisfisket foregår i norsk sone i Nordsjøen, og flåten består av 27 fartøy med pelagisk tråltillatelse eller nordsjøtråltillatelse. Fangstene brukes til produksjon av fiskemel og -olje.

Fra starten av 2000-tallet opplevde man en generell nedgang i tobisbestandene i Nordsjøen, men nedgangen var særlig stor i norsk sone. Situasjonen var kritisk ettersom kvoterådene som ble gitt for hele Nordsjøen ikke tok spesifikt hensyn til bestandssituasjonen i norsk sone, og tillot i teorien en stor fiskeriinnsats i norsk sone. For å unngå et for stort lokalt fiskepress på disse utsatte tobisbankene ga Havforskningsinstituttet (HI) tilleggsråd som begrenset fiskeriaktiviteten i norsk sone. Med dette som utgangspunkt fikk HI og Fiskeridirektoratet i oppgave fra Fiskeri- og kystdepartementet å utarbeide en nasjonal forvaltningsplan for tobis i norsk del av Nordsjøen.

Siden 2010 (2010 var et prøveår) har forvaltningen av tobis i norsk sone vært basert på en områdebasert forvaltningsmodell hvor hovedelementet er at områder som er åpne for fiske ett år, holdes stengt påfølgende år og omvendt. HI gir et råd om foreløpig kvote i februar og hvilke områder som kan åpnes for fiske. Etter at et akustisk tobistokt er avsluttet i midten av mai, gir HI endelig råd om totalkvote og åpne områder. Et annet sentralt element i forvaltningsmodellen er fisket etter tobis kun er åpent i perioden 15. april til 23. juni. De siste ti årene har kvoterådene variert betydelig, mellom 20 000 tonn og 250 000 tonn. Rådene har blitt fulgt ved reguleringen av fisket. Norske fartøy har ikke hatt kvote i EU-sonen/britisk sone siden 2013. HI og Fiskeridirektoratet vil i samråd med næringen foreta en evaluering av forvaltningsmodellen tidlig i 2024.

De senere årene har det vært økte utfordringer med innblanding av hvitfisk i fisket etter tobis, som foregår med småmasket bunntrål. Det har kommet flere nye store årsklasser av både hyse og hvitting, og det er sannsynlig at det vil være utfordringer med innblanding av hvitfisk også i 2024. Fiskeridirektoratet kan stenge felt der innblandingen av fisk under minstemål er for stor, og fangstene blir undersøkt både på havet og ved landing for å kontrollere fangstsammensetningen. Fartøyene må også selv vurdere tiltak for å redusere innblandingen av hvitfisk, gjennom feltskifte og andre tilpasninger i utøvelsen av fisket.

Fiskeridirektøren foreslår at tobisforvaltningen i 2024 blir fastsatt i henhold til den områdebaserte forvaltningsmodellen.

2. FORVALTNINGSMODELLEN FOR TOBIS

Forvaltningen av tobis har vært under utvikling siden 2010. Gjeldende forvaltningsmodell er utviklet i nært samarbeid mellom næringsorganisasjonene, HI og Fiskeridirektoratet. Modellen har jevnlig vært drøftet og evaluert. Fiskeridirektoratet og HI vil i samarbeid med næringen, gjennomføre en ny evaluering av forvaltningsmodellen for tobis i januar – februar 2024.

I tabell 1 vises tilrådet kvote og fangst siden 2014.

Tabell 1. Fastsatt kvote , fangst (tonn) og verdi (millioner) av tobis i NØS.

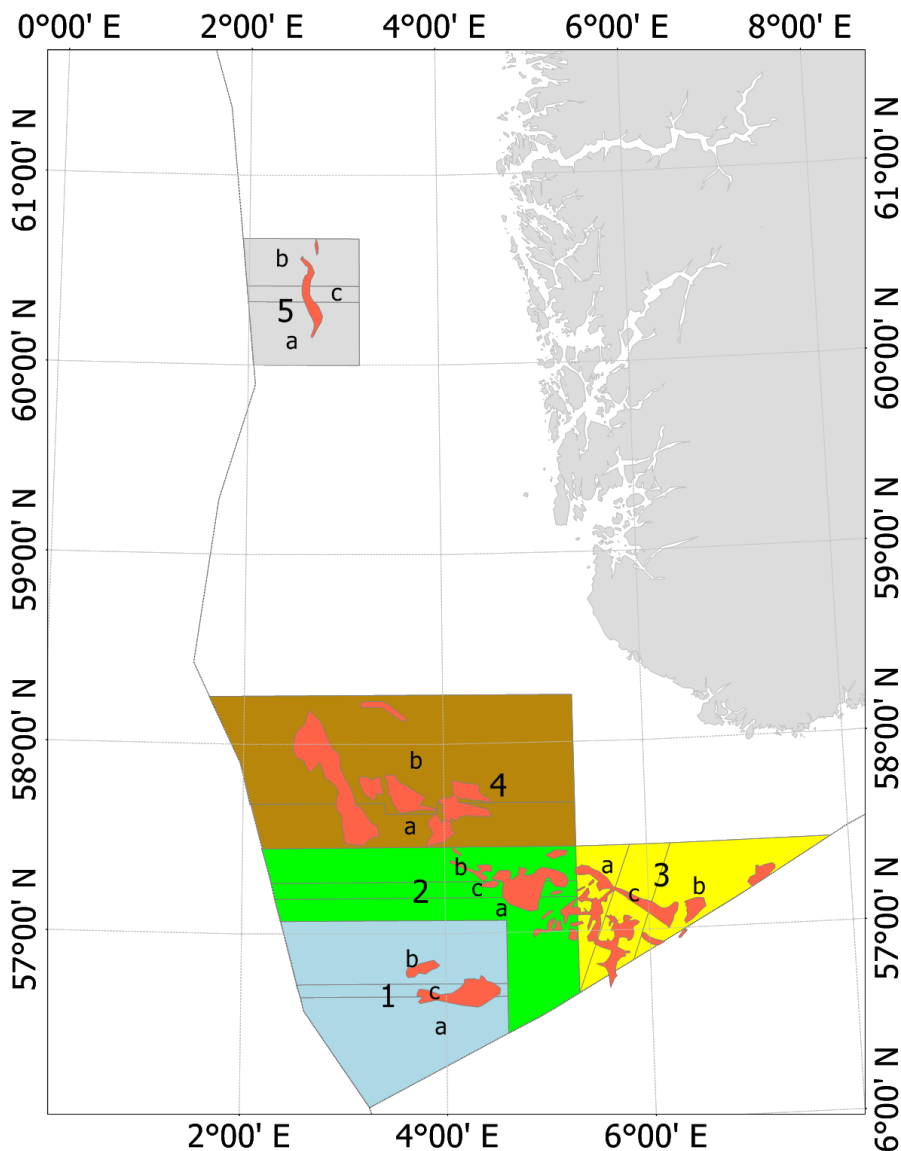
År	Fastsatt kvote	Fangst	Verdi
2014	90 000	82 499	140 224
2015	100 000	100 859	198 349
2016	40 000	40 867	117 753
2017	120 000	120 205	192 955
2018	70 000	69 531	156 996
2019	125 000	124 786	373 219
2020	250 000	244 379	874 511
2021	145 000	146 442	514 219
2022	95 000	81 676	252 308
2023	60 000	15 948	65 033

Kilde: Landings- og sluttseddelstatistikken 17.10.2023

Etter at forvaltningsmodellen ble innført har utnyttelse av bestanden vært mer forutsigbar enn før innføringen.

Hovedpunktene i forvaltningsmodellen er som følger:

- Forvaltningen skjer på grunnlag av områdebasert forvaltning, jf. figur 1. Dette innebærer at tobisfeltene deles inn i forvaltningsområder. Hvert forvaltningsområde deles i to eller tre underområder. Hvilke forvaltnings- og underområder som skal være åpne for fiskeri besluttes etter at HI har gitt råd om foreløpig kvote før sesongstart, og i henhold til oppdatert råd etter tobistoktet om våren. I forvaltningsområder som er delt i tre underområder vil underområde c alltid være åpent dersom underområde a eller b er åpne.
  - Fisket er åpent i perioden 15. april til 23. juni.
  - Det er fastsatt et minstemål for tobis på 10 cm. Områder kan stenges dersom mer enn 10 % av fangsten, i antall per hal, er under 10 cm.
  - Tobiskvoten fastsettes for hele NØS unntatt forvaltningsområde 5 (Vikingbanken).
- Dersom HI anbefaler at det åpnes for fiske i forvaltningsområde 5 (Vikingbanken), settes en egen kvote for dette området. Utover dette gjennomføres forvaltning av tobis på Vikingbanken i henhold til forvaltningsmodellen.

Figur 1. Kart over tobisområdene i NØS (røde felt) og inndeling av de norske forvaltningsområdene. Gyldig f.o.m 2020.

3. TOBISSESONGEN 2023

3.1 Råd fra Havforskningsinstituttet og regulering

Den 1. mars 2023 ble det gitt et foreløpig råd fra HI for tobisfiskeriet i 2023. HI tilrådte en foreløpig kvote i Norges økonomiske sone (NØS) på inntil 60 000 tonn og at underområdene 1b, 1c, 2a, 2c, 3a, 3c, (se figur 1) kunne åpnes for tobisfiske i perioden 15. april – 23. juni. Disse rådene ble fulgt ved fastsettelsen av *forskrift om regulering av fisket etter tobis i 2023*. Kvoteenheten ble satt til 2,1.

Endelig kvoteråd kom 16. mai, der HI tilrådet at kvoten ikke skulle økes utover 60 000 tonn. Det var ingen endringer i rådgivningen om hvilke områder som skulle være åpne for fiske.

I det endelige rådet kommer det frem at resultatene i det akustiske toktet våren 2023 viser at biomassen av tobis var noe mindre enn det som ble lagt til grunn for det foreløpige rådet. Videre kommer det frem at HI forventet at fangsten i sesongen ville bli rundt 30 000 tonn, og at kvote basert på estimatet fra vårens tokt ville være 40 000 tonn. Reduksjon i kvoten ble imidlertid ikke anbefalt da dette ville stride med forvaltningsmodellen. Hovedgrunnen til denne situasjonen er at biomasse ved alder 1 ble kraftig overvurdert. HI har ikke klarlagt hva som er grunnen til dette avviket, men nevner at en grunn kan være at overlevelsen av 2022 årsklassen har vært lav grunnet større mengder predatorer på tobisbankene enn i mange tidligere år

Fiskeridirektoratet fulgte det endelige rådet fra HI og gjorde ingen endringer i forskriften.

3.3 Fisket i NØS

Fisket var dårligere enn forventet før sesongen. Første fangst ble meldt inn via ERS den 15. april. I april ble det tatt knapt 3 500 tonn. I mai ble det tatt vel 11 700 tonn og om lag 700 tonn i juni. Siste fangst ble innrapportert 16. juni. Totalfangsten ble 15 948 tonn, med førstehåndsverdi på 65 millioner NOK. I tillegg fisket et svensk fartøy 318 tonn tobis i henhold til «Sverigeavtalen».

3.4 Innblanding og bifangst av hvitfisk

Registrert innblanding og bifangst av hvitfisk – hovedsakelig hvitting og hyse - i tobisfisket har siden 2020 vært høyere enn tidligere år. Etter en høringsprosess ble det forut for 2021-sesongen fastsatt kriterier i et RTC-system (*Real Time Closure*) for å begrense fisket av andre arter under minstemål i tobisfisket. I tillegg ble det fastsatt kriterier i et RTC-system for å begrense fisket av tobis under minstemål. Tiltakene er innført i høstingsforskriften § 50 første ledd bokstav e. og f.

I 2023-sesongen vedtok Fiskeridirektoratet å stenge fire områder på Vestbanken for fiske i 4 - 7 dager som følge av høy innblanding av hvitfisk og tobisungel. Stengingene ble vedtatt etter anbefaling fra Kystvakten. Det ble også meldt om utfordringer med innblanding av sild og makrell.

Fiskeridirektoratet vil påpeke at innblandingen av hvitfisk var høy også i 2023. Totalt er det i 2023 registrert 165 tonn hyse i tobislandingsene og 59 tonn hvitting.

Sannsynligvis vil det også i 2024 vil være utfordringer med innblanding av hvitfisk i fisket etter tobis. ICES rapporterer i sine råd for disse bestandene at 2019- og 2020-årsklassene av hyse er de største siden 2000. 2022-årsklassen av hyse er vurdert som relativt stor. Tilsvarende mønster sees også for hvitting. Fiskeridirektoratet legger derfor til grunn at det er nødvendig med oppfølging av tobisfisket i 2024, både på sjø (feltbytte, RTC-stengninger) og land (ordinære landingskontroller). I tillegg bør flåten selv vurdere tiltak for å redusere innblandingen av hvitfisk.

For å oppnå bedre kontroll med råstoff som høstes og landes til mel- og oljeproduksjon, og herunder også innblanding av hvitfisk, har Nærings- og fiskeridepartementet vedtatt en ny forskrift om prøvetaking av industrifangster ved landing. Forskriften trer i kraft 1. januar 2024.

Hovedregelen for registrering av fangst generelt på en landings- og/eller sluttseddel er at all fisken sorteres og deretter veies på art fortløpende ved landing. Denne regelen passer som kjent ikke ved industrilandinger der fangstene ofte består av store volum blandet fangst av en rekke arter. Derfor må det i stedet benyttes systematisk prøvetaking for å bestemme fangstens arts- og størrelsessammensetning. Den nye forskriften vil sikre at det tas representative prøver av alle industrifangster etter prosedyrer som sikrer at prøvene gir et tilnærmet korrekt bilde av fangstsammensetningen ved landing.

Det blir ikke et krav, som foreslått i høringsrunden, at mottaksanleggene skal ha en sorteringsmekanisme før prøvetrekkersystemet for å skille ut fisk større enn 45 cm. I stedet har Fiskeridirektoratet fått i oppdrag i bestilling fra departementet av 8. august 2023 å utrede alternative løsninger på problemet med stor fisk i enkelte industrilandinger.

Dette tiltaket vil bidra til et betraktelig bedre datagrunnlag for å vurdere fangstsammensetning i landinger til mel- og oljeproduksjon, sammenlignet med dagens situasjon.

4. REGULERING AV FISKET ETTER TOBIS I 2024

Fiskeridirektoratet foreslår at fisket etter tobis i 2024 blir regulert i henhold til den områdebaserte forvaltningsmodellen, i tråd med slik modellen er vedtatt etter evaluering.